

Vuorasiidráđđi - Eldrerádet Møtebok 03/21

Ávjuvárgaiddnu 50, N-9730 Kárašjohka

Telefon +47 78 47 40 00

Telefaks +47 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Følgende medlemmer møtte:	Parti	Erstattes av:
Berit Ellen Nikkinen Varsi		
Ingolf Kvandahl	NSR	
Kristine Julie Eira	NSR	

Følgende varamedlemmer møtte:	Parti
Laila Somby Sandvik	
Ingrid Olea Jåma	NSR

Følgende medlemmer hadde forfall:	Parti	Erstattes av:
Ester Fjellheim		Laila Somby Sandvik
Lars N. Bransfjell		Ingrid Jåma

Kristine Julie Eira erklærte seg inhabil i sak VR 27/21 og forlot møtet. Nestleder Ingolf Kvandal ledet møtet under sak VR 27/21.

Tid: 21.09.2021

Sted: Narvik

Saksliste:

Saksnr	Sakstittel	Saksordfører	Skyggesaksordfører
017/21	Referatsaker		
013/21	Sametinget - Rådet for et aldersvennlig Norge		
014/21	Svar fra Helse Nord til sak om strategidokumentet Spesialisthelsetjenester til den samiske befolkningen		
015/21	Referatsaker		
018/21	Oktavuohta ruotabeale sámi vuorasolbmuiquin Samarbeid med eldre på svensk side		
019/21	Gulaskuddan - evttohus giellanjuolgadusaid rievdadusat Høring - forslag om endring i sameloven		
020/21	Primearadearvvašvuohta Primærhelsetjeneste		
021/21	Sámi dearvvašvuodafierpmádat gávpogiin Samisk helsennettverk i byene		
022/21	Velferdsteknologi		
023/21	Automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon visttiid dikšun Vedlikehold av automatisk fredete bygg		
024/21	Sámedikki jienastuslohku Sametingets valgmanntall		
025/21	Leve hele livet		
026/21	Boahte čoahkkin Sámedikki vuorasolbmuidrádis Neste møte i Sametingets eldreråd		
027/21	Stipeanda studeanttaide sámi buohccidivššároahpu, sámi oahpaheaddjeoahpus ja sámi mánáidgárdeoahpaheaddjeoahpus Stipend til studenter ved Samisk sykepleierutdanning, samisk lærerutdanning og samisk barnehagelærerutdanning		

017/21 : REFERATSAKER

21.09.2021 Vuorrasiidráđđi - Eldrerådet

VR - 017/21:

Mearrádus

Vedtak

013/21 : SAMETINGET - RÅDET FOR ET ALDERSVENNLIG NORGE - SVAR FRA HELSE- OG OMSORGSDEPARTEMENTET OM SAMISK REPRESENTASJON I RÅDET FOR ET ALDERSVENNLIG NORGE

21.09.2021 Vuorrasiidráđđi - Eldrerådet

VR - 013/21:

014/21 : SVAR FRA HELSE NORD TIL SAK OM STRATEGIDOKUMENTET SPESIALISTHELSETJENESTER TIL DEN SAMISKE BEFOLKNINGEN.

21.09.2021 Vuorrasiidráđđi - Eldrerådet

VR - 014/21:

21.09.2021 Vuorrasidráđđi - Eldreráđet

018/21 : OKTAVUOHTA RUOŦABEALE SÁMI VUORASOLBMUIGUIN - SAMARBEID MED SAMISKE EI DRE PÅ SVENSK SIDE

21.09.2021 Vuorrasiidráđđi - Eldreráðet

Sametingets eldreråd hadde på møtet 20.5.2021 sak om kontakt med samiske eldre på svensk side av Sápmi. Sametingets eldreråd har før hatt kontakt med eldre fra Svensk side av Sápmi. I 2017 i forbindelse med Tråante 2017 i Trondheim traff Sametingets eldreråd en del eldre samer fra Vesterbotnområdet. På det møtet ble det ytret ønske om kontakt mellom de samiske eldrerådene. De ønsket bl.a. å få informasjon om hvordan dette eldrerådet var blitt opprettet og fungerer. Sametingets eldreråd vedtok på møtet å jobbe for å få kontakt med samiske eldre organisasjoner/foreninger på svensk side av Sápmi med det formål å dele erfaringer og problemstillinger som angår samiske eldre.

I juni sendte Sametinget en henvendelse til administrasjonen i Sametinget i Sverige med forespørsel om kontakt med de som har ansvar for eldrepolitikk i Sametinget. Med notat fra møtet i Tråante 2017, og Sametingets eldrepolitiske redegjørelse som er vedtatt av Sametingets plenum som vedlegg.

Sametinget har fått svar fra Sametinget i Sverige, og de tar kontakt når komiteen er på plass.

[illegible]

Ordförande Margareta Påve (JoF) Joakim Påve (JoF)
Helena Dådning (Vu) Jonatan Olsson Sagelind (Vu)
Anders Axelsson (LPSS) Agneta Rimpi (JoF)
Kåren-Ann Hurri (SáR) Marianne Gråik (SáR)
Julia Omma (G) Mariann Lörstrand Blind (G)

VR - 018/21:

Mearrádus

Sámedikki vuorasolbmuidráđđi vuordá dál vástádusa ruoŧa Sámedikkis. Vuorasolbmuidráđđi háliida maid oktavuodá sámi vuorasolbmuiquin suoma ja ruoššabeale sámis. Dan ferte iskat.

Vedtak

Sametingets eldreråd avventer svar fra Sametinget i Sverige. Eldrerådet ønsker også kontakt med eldre på finsk og russisk side av Sápmi. Dette sjekkes ut.

019/21 : GULASKUDDAN - EVTTOHUS GIELLANJUOLGGADUSAID RIEVDADUSAT - HØRING –
FORSLAG OM ENDRING I SAMELOVEN

21.09.2021 Vuorasiidráđđi - Eldrerådet

Kommunal og moderniseringsdepartementet har sendt forslag om endringer i sameloven (samelovens språkregler) på høring. Høringsfrist er 15.november.

Samisk språkutvalg leverte sin utredning NOU 2016: 18 Hjertespråket oktober 2016. Språkutvalget foreslo lovendringer og tiltak på ulike departementers ansvarsområder. Som en del av oppfølgingen av rapporten, sender KMD forslag til endringer i samelovens språkregler på alminnelig høring.

Departementet ønsker å gjøre endringer i regelverket for å legge til rette for at flere kommuner blir med i forvaltningsområdet for samisk språk, og med det er med på å bevare og utvikle de samiske språkene.

Departementet foreslår en forvaltningsområdeordning med tre kommunekategorier; språkutviklingskommuner, språkvitaliseringskommuner og bykommuner med særlig ansvar for samiske språk.

Departementet foreslår også endringer og tilpasninger i loven for at reguleringen skal passe bedre med dagens organisering av offentlig forvaltning.

VR - 019/21:

Mearrádus

Sámedikki vuorasolbmuidráđđi sádde gulaskuddancealkámuša. Jodíheaddji čállá evttohusa dan vuodul mii čoahkkimis lea boahrán ja maid vuorasolbmuid ráđi lahtut sáddejít. Vástidanáigemearri lea 15.10.21. Maŋŋil sádde jodíheaddji dan loahpalaš cealkámuševttohusa fas buohkaide ja buohkat fertejit ovttatmano vástidit.

Gulaskuddancealkámuš sáddejuvvo Sámediggái.

Vedtak

Sametingets eldreråd sender høringsuttalelse. Leder skriver forslag på bakgrunn av innspill på møtet i dag og på innspill som kommer inn fra eldrerådets medlemmer. Svarfristen er 15.10.21. Etter det sender lederen ut det endelige forslaget, og alle må respondere umiddelbart.

Høringsuttalelsen sendes til Sametinget.

020/21 : PRIMEARADEARVVAŠVUOHTA

21.09.2021 Vuorrasiidráđđi - Eldrerådet

VR - 020/21:

Mearrádus
Ášši manjduvvo
Vedtak
Saken utsatt

021/21 : SÁMI DEARVVAŠVUOĐAFIERPMÁDAT GÁVPOGIIN SAMISK HELSENETTVERK I
BYENE

21.09.2021 Vuorrasiidráđđi - Eldrerådet

Oppfølging av møtet 2.juni med Anne Lajla Vesterfjell Kalstad.

VR - 021/21:

Mearrádus
Ášši manjduvvo. Ingrid Jåma mitalii barggu birra Oslos sámi vuorasolbmuid ja dearvvašvuoda
birra.
Vedtak
Saken utsettes. Ingrid Jåma redegjorde for arbeid med samiske eldre og helse i Oslo.

022/21 : VELFERDSTEKNOLOGI

21.09.2021 Vuorrasiidráđđi - Eldrerådet

Heftet Opplæringshefte velferdsteknologi som Pensjonistforbundet har gitt ut, sendes alle
medlemmene i eldrerådet.

VR - 022/21:

Mearrádus

E-dearvvašvuodaguovddáža dieđuid mielde lea 2020 geassemánu dilli nu ahte čálgoteknologiija
lea olámuttus 73 prosentii álbmogis suohkaniid fáladagaid bokte. Dat mearkkaša ahte
čálgoteknologiija lea implementerejuvvon ja fálojuvvo ássiide seamma ládje go buot eará fáladagat
suohkaniin.

Sámedikki vuorasolbmuidráđđi áigu suohkaniid vuorasolbmuidráđiid ávžžuhit searvat
mearrádusaide čálgoteknologiijačovdosiid birra iežaset suohkaniin. Sii maidái sáhttet leat
dihtomielalaččat das movt sáhttet bargat vai iežaset suohkaniid vuorasolbmot oahpašedje ja

gulašedje eambo daid vejolašvuodaid birra mat čálgoteknologiijas leat. Čálgoteknologiija maiddái lea ehtalaš hástalusaid birra mat fertejit čovdojuvvot.

Čálgoteknologiija atnui váldin ferte heivehuvvot báikkálaš dilálašvuodaide. Sámedikki vuorasolbmuidráđdi oaivvilda dehálažžan ahte čálgoteknologiijas leat diedut ja bagadallamat sámegillii, ovdamearkka dihte berrešedje dearvvašvuodadirektoráhta giehtagirjjit čálgoteknologiija birra farggamusat ilbmat sámegielaide.

Sámedikki vuorasolbmuidráđdi gáibida ahte KS teknologiijadingojupmi

čálgoteknologiijaovddideddjide lea ahte sámegielaigiid fálaldat boahtá oktanaga dárogiel veršuvnaiguin. Dainna ii sáhte vuordit daningo dát ovdána jođánit ja mánggain suohkaniin lea dát fálaldat guhká juo geahččaluvvon.

Gihppu Opplæringshefte velferdsteknologi man Pensjonistforbundet lea almmuhan, sáddejuvvu buot Sámedikki vuorasolbmuidrádi miellahtuide.

Vedtak

I følge senter for e-helseforskning er status pr. juni 2020 at 73 % av befolkningen har tilgang til velferdsteknologi gjennom kommunenes tilbud. Dette innebærer at velferdsteknologi er implementert og tilbys innbyggere på lik linje med andre tjenester i kommunene.

Sametingets eldreråd vil anbefale kommunenes eldreråd om aktivt å ta del i beslutningene om velferdsteknologiløsninger i egne kommuner. De kan også være bevisste på hvordan de kan arbeide for at eldre i deres kommuner får bedre kjennskap og kunnskaper om hvilke muligheter som ligger i velferdsteknologi. Velferdsteknologi handler også om etiske utfordringer som må løses.

Innføring av velferdsteknologi må tilpasses lokale forhold. Sametingets eldreråd mener det er viktig at informasjon og veiledning i velferdsteknologi finnes på samisk, som for eksempel bør helsedirektoratets håndbøker om velferdsteknologi snarest komme på de samiske språkene. Sametingets eldreråd krever at teknologibestillingen fra KS til velferdsteknologiutviklere må være at tilbudet til samisktalende må komme parallelt med de norske versjonene. Dette kan ikke vente da utviklingen går raskt og utprøvingen i mange kommuner er allerede kommet langt.

Heftet Opplæringshefte velferdsteknologi som Pensjonistforbundet har gitt ut, sendes alle medlemmene i Sametingets eldreråd.

023/21 : AUTOMÁHTALAČČAT RÁFÁIDAHTTOJUVVON VISTTIID DIKŠUN - VEDLIKEHOLD AV AUTOMATISK FREDETE BYGG

21.09.2021 Vuorasiidráđdi - Eldrerådet

Det er mange samiske bygg som er automatisk fredet. Fredete hus/bygninger forfaller og blir til slutt vekk. Samiske hus/bygninger bygd før 1917 blir automatisk fredet. Eier har i dag ansvaret og blir begrenset i hvordan det skal vedlikeholdes, men de som eier kan la huset forfalle. Hvem skal være med å ta ansvar? Har kommunene, fylkene og Sametinget noe ansvar? Hvordan kan dette løses inn i fremtiden?

VR - 023/21:

Mearrádus

Ášši manjduvvo ja biddjo áššelistui skábmamánu čoahkkimii. Sámedikki kulturmulto- ja vistesuodjalusossodat bovdejuvvo boahtit mitalit njuolggadusaid ja vejolašvuodaid boares visttiid hárrái.

Vedtak

Saken utsettes og tas opp på møtet i november. Sametingets avdeling for kulturminner – og bygningsvern inviteres til ha innlegg om regelverk og muligheter innen området eldre bygg

21.09.2021 Vuorrasiidráđđi - Eldrerádet

VR - 024/21:

Mearrádus

Ságastallančuoggát:

Oallugat dadjet sii eai jienas Sámedikki válggain dahje eai diedit Sámedikki jienastuslohkui go eai oainne maide ávkkiid Sámedikkis ovttaskasolbmuide.

Vai movttiidahttit eanegiid čálihit iežaset jienastanlohkui, de galggašii buoret diehtajuohkin dan birra makkár áššiiguin SD bargá ja makkár mearrádusaid dat dahká. Diehtajuohkin sáhtášii dahkkot dávjjibut preassadieđáhusaid bokte dahje čállit Sámi aviissaide áigeguovdilis áššiid birra omd oktii mánu. Li leat doarvái buorre dušše Sámedikki ruovttusiidui čálliid áššiid birra danne go unnán “dábálaš” olbmot čuvvot doppe mield.

Sámedikki jienastuslohku almmuhuvvo birrasiid moadde mánu ovdal Sámedikki válggaid. Buohkain lea vejolašvuhta gitta válgabeivái iskat geat das leat.

Son gii oaivvilda ahte son ieš dahje muhtin eará lea boastut čálihuvvan dahje guđđojuvvon Sámedikki jienastuslogus suohkanis, sáhtta gáibidit ahte Sámediggi njulge boasttuvuođa. Gáibádus galgá leat čálalaš ja ákkastuvvon. (§ 9 Gáibádus njulget ja ođastit Sámedikki jienastuslogu). Olbmot galggaše garrasit ávžžuhuvvot atnit dan vejolašvuoda.

Galggašii árvoštallat leago vejolašvuhta lága rievdadit nu ahte mánát daidda geat leat juo Sámedikki jienastuslogus, automáhtalaččat čállojuvvojit Sámedikki jienastuslohkui vai besset jienastit dan jagi go devdet 18 jagi (dan dábálaš válgajienastuslogus goit leat buot olbmot geat eai leat massán jienastanvuogatuoda).

Vedtak

Diskusjonspunkter

Mange sier de ikke stemmer ved Sametingsvalg eller lar være å melde seg inn i sametingets valgmanntall fordi de ikke ser noe nytte av Sametinget for enkeltmennesket.

For å oppmuntre flere til å melde seg inn i valgmanntallet, burde det være bedre informasjon om hvilke saker Sametinget jobber med og hvilke vedtak som gjøres. Informasjon kunne vært oftere ved pressemeldinger eller skrive i samiske aviser om aktuelle saker f.eks. en gang i måneden. Det er ikke nok å bare informere via Sametingets hjemmeside fordi få «vanlige» mennesker følger med der.

Sametingets valgmanntall offentliggjøres noen måneder før Sametingsvalget.

Alle har mulighet til å sjekke hvem som er der inntil valgdagen. Den som mener at vedkommende selv eller noen annen uriktig er blitt innført eller utelatt fra Sametingets valgmanntall i kommunen, kan kreve at Sametinget retter opp feilen. Kravet skal være skriftlig og begrunnet. (§ 9 Krav om retting og oppdatering av Sametingets valgmanntall). Det burde oppfordres sterkt at folk benytter denne muligheten.

Det burde utredes om det er mulighet å endre loven slik at barn av de som allerede er i Sametingets valgmanntall innskrives automatisk i valgmanntallet når de fyller 18 år slik at de kan stemme da (i det vanlige valgmanntallet er alle som ikke har mistet stemmeretten).

025/21 : LEVE HELE LIVET

21.09.2021 Vuorrasiidráđđi - Eldrerådet

Mandat for referansegruppe Eldrerereformen Leve hele livet sendt ut som referatsak. Reformperioden er forlenget til ut 2024.

VR - 025/21:

Mearrádus

Sámedikki vuorasolbmuidráđđi ávžžuha buohkaid oassálastit webkonferánsas Leve hele livet – 21 mii lágiduvvo skábmamánu 17.b dii 0900 – 1300.
Buohkat fertejit váldit bajás áššiid iežaset suohkaniid vuorasolbmuidráđiin o.m.d. eastadeaddji ruovttuguossis, ja mii ávžžuhit buot suohkaniid vuorasolbmuidráđiid gieđahallat dán ášši.
Giehtagirji Leve hele livet ja eará diehtajuohkin kvalitehtareformma Leve hele livet birra ja eará áššit mat gusket vuorasolbmuide, fertejit gávdnot sámegillii.

Vedtak

Sametingets eldrerådet oppfordrer alle til å delta på webkonferanse Leve hele livet- konferansen 2021 den 17.november kl 0900 – 1300.

Alle må ta opp i sine kommunale eldreråd saker som f.eks forebyggende hjemmebesøk og vi oppfordrer alle kommunale eldreråd til å ta opp denne saken.

Håndbok for Leve hele livet og annet informasjon om kvalitetsreformen Leve hele livet og andre saker som angår eldre, må også foreligge på samisk.

026/21 : BOAHTTE ČOAHKKIN SÁMEDIKKI VUORASOLBMUIDRÁÐIS

21.09.2021 Vuorrasiidráđđi - Eldrerådet

Neste møte I Sametingets eldreråd som skulle vært i oktober må flyttes.

VR - 026/21:

Mearrádus

Boahtte čoahtkin Sámedikki vuorasolbmuidráđis lea Kárášjogas, skábmamánu 30.b – juovlamánu 1. beaivái, ja miellahtut ollejit Kárášjohkii skábmamánu 29.b.
Vedtak

Neste møte i Sametingets eldreråd avholdes i Karasjok 30.11 – 01.12.2021, med innreise 29.november

027/21 : STIPEANDA STUDEANTTAIDE SÁMI BUOHCCIDIVŠŠÁROAHPU, SÁMI
OAHPAHEADDJEOAHPUS JA SÁMI MÁNÁIDGÁRDEOAHPAHEADDJEOAHPUS

21.09.2021 Vuorrasiidráđdi - Eldrerådet

VR - 027/21:

Mearrádus

Buot gielddat main lea ovtasbargansoahpamuš Sámedikkiin:

Dat mii dán áššis lea dehálaš, lea mo gielddat galget fállat buriid fálddagaid sámegielat buhcciide ja daidda geain lea dikšodárbu. Gielddain ferte Leahkit plána mo sámegiela ja kultuvrralaš gelbbolašvuoda galgá nannet.

Bargiid háhkat lea dehálaš, danne ávžžuha Sámedikki vuorasolbmuidráđdi ahte gielddat ieža aktiivvalaččat addet sámegielat studeanttaide stipeandda. Gielda maid ferte ráhkadit gelbbolašvuodaplána mo sámegiella galgá šaddat oassin dearvvašvuodasuorggis boahhte vihtta jagi.

Vedtak

Alle kommuner som har samarbeidsavtale med Sametinget:

Det som er viktig er hvordan kommunene skal gi et godt tilbud til samisktalende pasienter og pleietrengende. Kommunene må ha en plan om hvor samisk kompetanse både språklig og kulturelt skal styrkes.

Rekruttering er viktig og Sametingets eldreråd anbefaling at kommunene aktivt jobber for å gi samisktalende studenter stipend. Kommunen må også lage en kompetanseplan om hvordan samisk skal innlemmes i helsesektoren de neste fem årene.